

ХОРЕОГРАФІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ У ПІДГОТОВЦІ СПОРТСМЕНІВ В СИНХРОННОМУ ПЛАВАННІ

Мета дослідження – виявлення місця хореографії у фізичній підготовці плавчинь-синхронисток, з'ясування ролі танцювальної драматургії у композиційній побудові спортивних програм з синхронного плавання. **Методологія** включає використання наступних культурологічних методів дослідження: загальноісторичний, порівняльний, аналітичний. **Наукова новизна** публікації полягає в тому, що в ній вперше розглянуто роль хореографії у тренуванні спортсменок-синхронисток під кутом зору мистецтвознавства. **Висновки.** Літопис синхронного плавання в Україні та світі містить наступні віхи свого розвитку: 1958 року у Нідерландах було організовано Перші міжнародні змагання з синхронного плавання; на початку 1970-х років цей вид спорту було включено до програми Першого чемпіонату світу з плавання, водного поло та стрибків у воду, а 1984-го – увійшов до програми Олімпійських ігор. На теренах СРСР перша команда з синхронного плавання виникла наприкінці 1940-х років у Львові. Танцювальне навантаження спортсменок-синхронисток охоплює широкий діапазон рухів: від елементів класичного, народного та естрадного танцю до вільної пластики різноманітних напрямів сучасної хореографії. Танець сприяє розвитку витривалості спортсменок, вдосконалює координацію їх рухів, збільшує пластичність та спритність. Роль хореографа-постановника у композиційній розробці змагальних програм синхронистів (технічної та довільної) полягає у: розробці їх структур та художнього змісту; виборі пластичного рішення виступу згідно з жанром, драматургією і національним колоритом обраного музичного супроводу; пошуку танцювальних комбінацій і фігур відповідно до індивідуальних особливостей спортсменок.

Ключові слова: хореографія, синхронне плавання, композиція, танцювальний малюнок, артистичність, пластичність.

Ситченко Катерина Владимировна, преподаватель кафедры современной и бальной хореографии Харьковской государственной академии культуры

Хореография как важный компонент в подготовке спортсменов в синхронном плавании

Цель исследования – определение места хореографии в физической подготовке пловчих-синхронисток, формулирование роли танцевальной драматургии в композиционном построении спортивных программ по синхронному плаванию. **Методология** включает использование следующих культурологических методов исследования: общесторический, сравнительный, аналитический. **Научная новизна** публикации заключается в том, что в ней впервые рассмотрена роль хореографии в тренировке спортсменок-синхронисток с позиции искусствоведения. **Выводы.** Летопись синхронного плавания в Украине и мире содержит следующие вехи своего развития: 1958 в Нидерландах были организованы Первые международные соревнования по синхронному плаванию; в начале 1970-х годов данный вид спорта был включен в программу Первого чемпионата мира по плаванию, водному поло и прыжкам в воду, а в 1984-м – вошел в программу Олимпийских игр. На территории СССР первая команда по синхронному плаванию возникла в конце 1940-х годов во Львове. Танцевальные нагрузки спортсменок-синхронисток охватывают широкий диапазон движений: от элементов классического, народного и эстрадного танца до свободной пластики различных направлений современной хореографии. Танец способствует развитию выносливости спортсменок, совершенствует координацию их движений, увеличивает пластичность и ловкость. Роль хореографа-постановщика в композиционном решении соревновательных программ синхронисток (технической и произвольной) заключается в: разработке их структур и художественного содержания; выборе пластического решения выступления согласно жанру, драматургии и национальному колориту выбранного музыкального сопровождения; поиске танцевальных комбинаций и фигур в соответствии с индивидуальными особенностями спортсменок.

Ключевые слова: хореография, синхронное плавание, композиция, танцевальный рисунок, артистичность, пластичность.

Sytchenko Kateryna, lecturer of department of modern and ballroom choreography, Kharkiv state academy of culture

Choreography as an important component in the training of athletes in synchronized swimming

The purpose of the article. The purpose of the publication was to determine the place of choreography in the physical training of swimmers, synchronized, the formulation of the role of dance drama in the composite construction

of sports programs for synchronized swimming. **Methodology.** The work methodology includes the use of the following cultural research methods: general historical, comparative, analytical. **Scientific novelty.** The scientific novelty of the publication lies in the fact that for the first time it considered the role of choreography in training synchronized sportswomen from the perspective of art history. **Conclusions.** The chronicle of synchronized swimming in Ukraine and the world contains the following milestones in its development: 1958 The first international synchronized swimming competitions were organized in the Netherlands; In the early 1970s, this sport was included in the program of the First World Championships in swimming, water polo and diving, and in 1984 it entered the program of the Olympic Games. In the USSR, the first synchronized swimming team appeared in the late 1940s in Lviv. Dance loads of synchronized sportswomen cover a wide range of movements: from elements of classical, folk and pop dance to free plastics of various directions of modern choreography. Dance contributes to the development of endurance athletes, improves the coordination of their movements, increases flexibility and agility. The role of the choreographer in compositional solution of competitive synchronization programs (technical and arbitrary) is to: develop their structures and artistic content; the choice of the plastic decision of the performance according to the genre, drama and national color of the selected musical accompaniment; searching for dance combinations and figures in accordance with the individual characteristics of athletes.

Key words: choreography, synchronized swimming, composition, dance pattern, artistry, plasticity.

Актуальність теми дослідження. Синхронне плавання – вид спорту, який містить індивідуальні (одиначні), парні та групові виступи. На сьогодні це єдина олімпійська дисципліна, в якій дозволено брати участь лише жінкам (проте, чоловічі зборні змагаються на Чемпіонаті світу з цього спортивного напрямку). Виник на рубежі XIX–XX століть у вигляді своєрідних програмних номерів, які містили акробатичні елементи, а також вправи під рахунок. У 1930-ті роки синхронне плавання набуло розповсюдження в Бельгії, Голандії, Німеччині, Канаді, в том числі й в Україні. Вітчизняні паростки синхронного плавання виникли на ґрунті активного зростання у 1930-х роках профспілкового руху, коли чимало професійних колективів почали активно культивувати інтерес до водних видів спорту. Подібні заходи влаштовувалися на відкритих відоймах («на вольній воді») і перетворювалися на загальнонародні свята, які окрім спортивної частини містили показові виступи стрибунів у воду, «комічні» стрибки, утворення простих геометричних фігур тощо. Такі розважальні номери в програмах спортивних свят на воді завжди сприймалися глядацькою аудиторією з великим зацікавленням, що у свою чергу, стимулювало розвиток творчої думки організаторів цих виступів. Програми на воді ставали складнішими, з'явилися нові композиційні перебудови, оригінальні хороводи. Подальшій генезі синхронного плавання, безперечно, сприяв його мистецько-естетичний напрям розвитку. *Актуальність підготовки наукової публікації* зумовлена зростанням мистецтвознавчого інтересу до процесів, які відбуваються у сфері спорту та мистецтва і сприяють активній інтеграції їх складових компонентів.

Аналіз досліджень і публікацій довів, що визначення ролі хореографії у підготовці спортсменок-пловчинь почало розглядатися у науковому середовищі з 1960-х років, коли синхронне плавання увійшло до розряду професійних спортивних змагань. В цьому контексті, насамперед, варто згадати методологічні розробки відомого українського тренера Б. Оноприєнка [9]. У подальші десятиліття з'явилися наукові монографії радянських дослідників В. Белоковського [1], О. Бирюк, Н.Овчинникової [2], М. Максимової [4], О. Новикової [7], В. Парфенова, Ю. Кононенка [10], М. Сарафа, В. Столярова [13]. У пострадянський період заявлена проблематика у різному обсязі розглядалася у роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників: О. Головка [3, с. 62–64], М. Моїсеєва та О. Золотової [5], Мостової [6, с. 191–193], О. Озерової [8], В. Платонова [11], І. Шипіліної [14] та інших науковців.

Незважаючи на значний обсяг написаного матеріалу, узагальнених робіт щодо ролі хореографії у процесі тренувань спортсменів водних видів спорту, й насамперед, синхронного плавання, так підготовлено й не було. Аналіз даної проблематики з точки зору мистецтвознавця був здійснений нами у даній науковій розвідці вперше.

Мета дослідження – виявлення місця хореографії у фізичній підготовці спортсменок-пловчинь, з'ясування ролі танцювальної драматургії у композиційній побудові спортивних програм з синхронного плавання. Досягнення мети передбачає вирішення наступних *актуальних завдань*: розглянути історію виникнення та розвитку синхронного плавання в Україні та світі; з'ясувати значення танцювального навантаження на розвиток витривалості спортсменів в процесі інтенсивної тренувальної діяльності; визначити роль хореографа-постановника у композиційній розробці змагальних програм синхроністів.

Виклад основного матеріалу. Якщо занурюватися в історію походження синхронного (або, як його спочатку називали, «фігурного») плавання, то варто наголосити, що 1934 року на Міжнародній промисловій ярмарці в Чикаго (США) група студентів місцевих коледжів вперше продемонструвала

показовий виступ на воді. Водночас у Франції виник «водний балет», під час якого дівчата демонстрували у воді ритмічні рухи під звуки свистка. Продовж наступного десятиліття акробатичні рухи, танці, а також різноманітні інсценування на воді стали настільки популярними, що вже на початку 1940-х років про виступи англійських провчинь Е. Холл та Е. Вільямс було знято кінострічку, яка значно сприяла популяризації синхронного плавання.

В 1952 році Франція стала країною, яка організувала Перший відкритий чемпіонат із синхронного плавання. Цікаво, що саме під час цих змагань демонстрація рухів на воді вперше виконувалася під музику. В тому ж році цей вид спорту набув світового визнання: при Міжнародній федерації водних видів спорту було створено комітет з синхронного плавання. В 1958 році в Амстердамі (Нідерланди) було влаштовано Перші міжнародні змагання з синхронного плавання, в яких взяли участь спортсменки з дев'яти країн Європи. У наступні роки подібні зустрічі відбулися у Німеччині, Австрії, Голандії, а вже до кінця 1970-х років цим видом спорту стали професійно займатися у понад двадцяти країнах світу. В 1973 році в Белграді (Сербія) змагання з синхронного плавання було включено до програми Першого чемпіонату світу з плавання, водного поло та стрибків у воду, а в 1984 році – увійшли до програми літніх Олімпійських ігор в Лос-Анджелесі (США) [10, 7].

До початку 1940-х років в Україні було створено умови для розвитку масового фізкультурного руху, в тому числі, і спортивного плавання. Наприклад, в цей період у Львові тренером Б. Онопрієнко (першим у Радянському Союзі) було організовано секцію синхронного плавання, у виступах якої поєднувалися змістовність програм та музичний супровід. В 1957 році подібна секція відкрилася у Києві. [10, с. 8–9]. Продовж наступних десятиліть українські спортсменки виступали на міжнародних змаганнях у складі збірної команди СРСР. За часів незалежної України очікуваний успіх прийшов до них на XV чемпіонаті світу з водних видів спорту, коли вперше за історію проведення світових змагань українські синхронистки отримали бронзу одразу у трьох програмах: довільній, технічній та командній першості. Серед останніх перемог вітчизняних представниць синхронного плавання – «золото» у командній комбінації на чемпіонаті Європи у Глазго (Великобританія, серпень 2018 року).

У синхронному плаванні, як і у будь-якому іншому техніко-естетичному виді спорту, емоційне сприйняття музики, втілене в пластичній формі, набуває однакового значення із виконанням технічних елементів. Отже, спортсмени-синхронисти мають демонструвати не лише досконалий розвиток навичок пірнання та орієнтування у воді в різних положеннях тіла, але й високу координацію та витончену пластику рухів. Розвиток останньої забезпечують заняття хореографією, на яких спеціальні вправи, спрямовані на фізичне вдосконалення у поєднанні з розтягуванням, забезпечують рівномірний розвиток мускулатури, а також дозволяють в повній мірі оволодіти широкою палітрою пластичності і виразності рухів рук, голови, тулуба. Таким чином, синхронисткам необхідна спеціальна підготовка, яка включає широкий діапазон рухів – від елементів класичного танцю до вільної пластики модернового напрямку. Не менш важливою стає пластика, підібрана на матеріалі народних танців. Варто додати, що на заняттях хореографією у спортсменів всіх водних видів спорту естетичної спрямованості, танцювальне навантаження прекрасно розвиває витривалість до виконання вправ різної інтенсивності. В процесі занять хореографією так само відмінно вдосконалюється координація рухів, адже оволодіння складними фігурами і комбінаціями в процесі тренувань вимагає високо рівня вправності та спритності [6, 191–193].

Велику увагу у розробці композиційного змісту спортивної програми спортсменок-синхронисток приділяється роботі хореографа-постановника. Пояснимо, що змагальна програма за кількістю учасників розподіляється на сольну, дуетну та групову (до восьми осіб). Як самостійний вид можна виділити показові виступи, які включають в програму спортивних свят. З позиції спортивних вимог програма синхронистів поділяється на технічну і довільну. Перша містить виконання необхідних фігур у суворій відповідності до встановлених правил. Друга – будується на різноманітних вправах, підібраних за індивідуальним вибором тренера і спортсменів. Велика увага тут приділяється красі і гармонійності рухів, їх єдності з музикою.

Варто наголосити, що незважаючи на вирішальну думку тренера у побудові водної композиції, хореографу потрібно мати самостійну позицію щодо структури та художнього змісту програми, – його робота не повинна зводитися до «сфери послуг». Вибір пластичного рішення згідно з жанром, драматургією і національним колоритом музики – лише перша умова для створення виразності рухів. Друга, не менш важлива умова – виявлення індивідуальних здібностей спортсменів, використання їх творчого потенціалу. Вся сукупність рухів пластичного характеру семиотична, тому важливо знайти такі форми пластики, які б могли підкреслити емоційний і смисловий характер музичного фрагменту. Проте, не кожний музичний супровід надає можливість для образного вирішення пластики. Інколи

стається так, що обрана для парних і групових виступів музика має лише ритмічну структуру. У таких випадках пластика теж має лише поверхневий, орнаментальний характер. Для віднайдення необхідного пластичного рішення хореограф має опрацювати характерні ознаки виразного руху, які б мали відповідне смислове забарвлення [1, 93].

Якщо говорити про композиційну побудову виступів у синхронному плаванні, то варто наголосити, що обов'язкова програма складається з фігур, кількість і черговість яких визначається правилами змагань. Щоб спортсмени змогли виконати запропоновані на змаганнях фігури, їм необхідно знати всі можливі їх комбінації. Щонайменше нараховується тридцять шість фігур, розподілених на шість серій. Кожна серія містить фігури кожної з чотирьох груп, крім того, додаються дві фігури з великим коефіцієнтом складності. Серія фігур визначається в результаті жеребкування за вісімнадцять годин до початку змагань. Таким чином, спортсменки не мають часу для розучування, а обмежуються лише повторенням заздалегідь відпрацьованих позицій, рухів і способів переміщень. Кожна фігура починається з певних позицій, які мають бути ретельно вивчені в процесі тренувань. Окремі фігури містять кілька позицій, і завдання спортсменів полягає в тому, щоб вільно переходить з однієї позиції в іншу [1, 11–14]. Отже, як бачимо, робота хореографа у розробці технічної програми для синхроністок є досить обмеженою.

Зовсім інші, ширші завдання хореограф має у довільній програмі. Остання починається з моменту відкриття фонограми за сигналом помічника судді або старшого арбітра. Після виходу учасниць на старт суддя повинен переконатися, що вони зайняли вихідне положення і готови розпочати виконання програми. Довільна програма може починатися на бортику басейну (у будь-якій його точці) або безпосередньо у воді. Виконувати рух на бортику басейну дозволяється не більше 20 секунд. Якщо при виконанні групової композиції спортсменки входять або стрибають у воду не одночасно, то відлік часу ведеться від перших звуків акомпанементу до входження у воду останньої учасниці.

Рухи на бортику басейну відіграють далеко не останню роль у створенні попереднього враження про гармонійність всієї композиції. У ці короткі миті оцінюється хореографічна підготовка спортсменок, їх костюм, артистизм та оригінальність входження в воду. Рухи на бортику басейну за характером і пластикою мають відповідати характеру основної теми довільної програми. Це експозиція – перший розділ рухів, що містить виклад основного тематичного матеріалу, поданий короткими хореографічними прийомами. Тут можуть бути застосовані пози для пар і груп, підтримки типу партерних підтримок в балеті, танцювальні рухи, елементи пантоміми і акробатичні вправи. Завершуються рухи на бортику стрибком у воду. Наголосимо, що окремі тренери і хореографи відмовляються від постановки рухів на борту, враховуючи їх необов'язковість за правилами змагань. Нерідко це відбувається з двох причин: через погану танцювальну підготовку учасників, невпевненість у їх гарному стрибку та акуратному зануренні у воду; або, якщо експозиція по фонограмі не вкладається у час виступу і спортсмени переносять її у воду [1, 88].

Хореографу варто враховувати, що будь-яке входження в воду з різким зануренням (як це буває після стрибка) вимагає нетривалої музичної паузи чи спеціально вмонтованого звукового уривка, необхідного для переміщення спортсменок під водою. У парному або груповому виступі такий музичний фрагмент використовується для підготовки першого виштовхування з води або для перебудови та взаємодії спортсменів в центрі басейну. У груповому виступі входження в воду часто буває каскадним: перші номери повинні зайняти вихідне положення для побудови групи і очікувати під водою інших учасниць. Часто ефектне пересування у воді вимагає акуратного занурення, щоб, неминуче викликане хвилювання на поверхні води, мінімально заважало спостерігати за спортсменками зверху.

Переміщення спортсменок в басейні при виконанні довільної програми розробляється заздалегідь. Обов'язковою умовою його побудови є розробка частин композиції в центрі басейну на однаковій відстані від усіх суддів. Виступ спортсменок повинен орієнтуватися на основні трибуни басейну таким чином, щоб ефектні кульмінаційні моменти проглядалися у найвиграшнішому ракурсі. Закінчується композиція, як правило, в центрі басейну. При розробці схеми пересування хореографу доцільно користуватися зменшеними планом на папері, де пунктиром позначається шлях спортсменки, пари або групи учасниць з урахуванням місць зупинок для виконання комбінацій, фігур, підводних рухів, вистрибувань, виштовхувань тощо. Найпоширеніший шляхом для пересувань солісток і пар після виходу в центр є зміщення до однієї з трибун і рух по замкнутому колу з поверненням в центр, адже у двадцяти п'яти метровому басейні добре підготовлені спортсменки встигають долати відстань по периметру у понад півтора кола. Можуть застосовуватися й інші траєкторії руху, наприклад, за формою вісімки, дев'ятки. Техніка переміщення спортсменок має

відповідати наступним вимогам: 1) узгоджуватися із темпом музики; 2) забезпечувати безперервність руху між виконанням фігур і їх з'єднань; 3) забезпечувати виконання рухів руками або ногами над поверхнею води для вирішення пластичних завдань; 4) забезпечувати стабільність виконання елементів фігур [1, 89], [7, 24].

Хореографу варто враховувати, що переміщення спортсменок в парах ускладнюється вимогами узгодженості вправ, дзеркальності й симетричності рухів та моментами спільних дій, адже, підняті від рухів руками або ногами шари води, входять у взаємодію з такими самими потоками в зоні гребків партнерки. В результаті важко розраховувати силу гребків, щоб зберегти їх синхронність. У групових вправах перебудова під водою так само вимагає швидкого і точного орієнтування, щоб вибудовування ліній на поверхні не забирало час на рівняння діагоналей, кіл та інших геометричних фігур. Виникають також труднощі зі зміною швидкості руху, різної для середніх та крайніх учасниць, коли з лінії вони перебудовуються у складніші фігури або, навпаки, з будь-якої фігури в пряму лінію. При групових композиціях домогтися синхронності рухів набагато важче, особливо при одночасному спливанні або виштовхуванні учасниць в парах.

У довільній програмі хореографом часто застосовується багато некласифікаційних, оригінальних фігур і рухів, що з'єднуються у ланцюжок послідовних дій. У спортивній термінології прийнято називати з'єднувальні елементи зв'язками, а новоутворені фігури – гібридами. Якщо під час виконання спортсменка поєднує декілька гібридів і фігур, то таке новоутворення називають комбінацією. Остання найчастіше завершується зануренням після виконання «вертикалі» з різними видами обертань, «гвинтів» та інших елементів. Проте, комбінації можуть закінчуватися і будь-якими іншими рухами рук, тулуба і ніг. Після завершення комбінації триває переміщення у чергову точку траєкторії, де виконується наступна комбінація фігур. Хореографу варто взяти до уваги, що занадто щільне насичення комбінаціями не забезпечить спортсменці, парі або групі таку траєкторію шляху, яка дозволить подолати якомога більший простір басейну. Такий виступ буде швидше походити на акробатику у воді і, не зважаючи на складність комбінацій, буде низько оцінений суддями [1, с. 90].

Підбір танцювальних комбінацій і фігур в композиції залежить від технічної і функціональної підготовки спортсменів та форми музичного матеріалу, взятого для композиції. Зрозуміло, що якби синхроністки змогли у відведений час виконати максимально можливе число комбінацій і подолати за цей час максимально можливий шлях, їм була б потрібна відповідна темпова композиція. Проте, кількість виконаних комбінацій (можливо складних, але не оригінальних) не завжди позитивно відбивається на оцінці композиції. Адже у правилах змагань не сказано, що береться до уваги кількість фігур, – враховується їх різноманітність, оригінальність і ступінь складності.

Урізноманітнити композиції можна за рахунок незвичайних вихідних положень. Ефект різноманітності створюють також синхронні рухи, що виконуються на відстані і при зближенні учасниць, а також зміна партнерок у виштовхуваннях при підтримках. На різноманітність композиції впливає варіативність рухів, яка демонструється, насамперед, у рівноспрямованих рухах (приміром, обертаннями і «гвинтами» в обидві сторони) або двох схожих вправах (наприклад, спочатку підйом правої, а потім лівої ноги). Враження варіативності створюють відкриті повороти, що виконуються в обидві сторони, або продовжені «гвинти», що виконуються вгору-вниз [1, 91], [10, 83].

При побудові танцювальних композицій на воді хореографу варто враховувати ступінь складності залучених до них фігур, гібридів і комбінацій, які мають бути виконаними легко і невимушено, із збереженням високого положення тіла спортсменок у воді. До складних комбінацій та фігур відносяться такі, що вимагають тривалої затримки дихання при безперервних рухах. Зупинки руху під час фіксації поз при високому положенні тіла, точність переміщення за рахунок малопомітних рухів руками також відноситься до категорії складних елементів. У парних і групових виступах складними вважаються: фігури, що виконуються на близькій відстані одне від одного, рівномірні пересування учасниць на поверхні води, дотримання точних інтервалів у складних перебудовах. Збереження композиційного малюнка вважається важкішим, якщо він не порушується при переміщенні всієї групи. Причому рівняння підтримувати важче при дугоподібних побудовах, ніж при прямолінійних.

Техніка переміщення між комбінаціями і фігурами повинна відрізнятися потужністю і естетичністю рухів. Оригінальність останніх визначається складністю самого руху, фіксуванням висоти тіла, збалансованістю обертальних елементів, затримкою дихання, зміною швидкості залежно від ритму музичного супроводу. Комбінація вважається складнішою, якщо виконується наприкінці програми, ніж аналогічна їй на початку виступу [1, 92].

Наостанок додамо, що розучування окремих частин композиції в синхронному плаванні та поєднання їх в цілісну програму спочатку відбувається в залі – у різних вихідних положеннях та за

допомогою різноманітних страхуючих засобів. Після опанування елементів у такій самій послідовності вони вивчаються спочатку на мілкій воді, а потім у відповідній частині басейну.

Наукова новизна публікації полягає в тому, що в ній вперше розглянуто роль хореографічної підготовки у тренуванні спортсменок-синхронисток під кутом зору мистецтвознавства.

Висновки. Літопис синхронного плавання в Україні та світі містить наступні віхи свого розвитку: 1958 року у Нідерландах було організовано Перші міжнародні змагання з синхронного плавання; на початку 1970-х років цей вид спорту було включено до програми Першого чемпіонату світу з плавання, водного поло та стрибків у воду, а 1984-го – він увійшов до програми Олімпійських ігор. На теренах СРСР перша команда з синхронного плавання виникла наприкінці 1940-х років у Львові. У радянський час українські спортсменки виступали на міжнародних змаганнях у складі збірної команди СРСР. За часів незалежної України останньою значною перемогою вітчизняних синхронисток стало «золото» в командній комбінації на чемпіонаті Європи у Великобританії (2018).

Танцювальне навантаження пловчинь-синхронисток охоплює широкий діапазон рухів: від елементів класичного, народного та естрадного танцю до вільної пластики різноманітних напрямів сучасної хореографії. Танцювальне навантаження сприяє розвитку витривалості, вдосконалює координацію рухів, збільшує пластичність спортсменок, їх спритність та вправність.

Роль хореографа-постановника у композиційній розробці змагальних програм з синхронного плавання (технічної та довільної) полягає у: розробці їх структур та художнього змісту; виборі пластичного рішення виступу згідно з жанром, драматургією і національним колоритом обраного музичного супроводу; пошуку танцювальних комбінацій і фігур відповідно до індивідуальних особливостей спортсменок.

Наголосимо, що визначення місця хореографії у тренувальному процесі пловчинь-синхронисток заслуговує на подальшу наукову увагу й потребує викладення здобутих результатів у фахових монографіях, де узагальнено шляхи розвитку мистецтва і спорту.

Література

1. Белоковский В. Художественное плавание. Москва : Физкультура и спорт, 1985. 112 с.
2. Бирюк Е., Овчинникова Н. Хореографическая подготовка в спорте : методические рекомендации. Киев : КГИФК, 1990. 20 с.
3. Головка А. Хореография в современных видах спорта. Теория и практика физической культуры. 2011. № 6. С. 62–64.
4. Максимова М. Художественное плавание. Москва : ГЦОЛИФК, 1979. 20 с.
5. Моисеев Н. П., Золотова Е. А. Особенности хореографической подготовки в синхронном плавании на начальном этапе обучения. Педагогико-психологические и медико-биологические проблемы физической культуры и спорта. 2006. №1. URL : <https://cyberleninka.ru/article/v/osobennosti-horeograficheskoy-podgotovki-v-sinhronnom-plavanii-na-nachalnom-etape-obucheniya> (дата звернення : 18.12.2018).
6. Мостовая Т. Хореография в спорте как средство формирования пластической выразительности. Ученые записки Орловского государственного университета. 2017. № 1. С. 191–193.
7. Новикова Е. Анализ техники синхронного плавания. Москва : ГЦОЛИФК, 1981. 61 с.
8. Озерова О. Методика підвищення рівня тактичної підготовки кваліфікованих плавців. Київ, 2006. 47 с.
9. Оноприенко Б. Фигурное плавание. Москва : Физкультура и спорт, 1960. 99 с.
10. Парфенов В., Кононенко Ю. Синхронное плавание. Киев : Здоровье, 1979. 103 с.
11. Платонов В. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения. Киев : Олимпийская литература, 2004. 808 с.
12. Плеханова М. Особенности исполнительского мастерства в технико-эстетических видах спорта. Москва, 2006. 31 с.
13. Сараф М., Столяров В. Введение в эстетику спорта. Москва : ФиС, 1986. 103 с.
14. Шипилина И. Хореография в спорте. Ростов на-Дону : Феникс, 2004. 224 с.

References

1. Belokovskij, V. (1985). Artistic swimming. Moscow: Physical Culture and Sport [in Russian].
2. Birjuk, E. & Ovchinnikova, N. (1990). Choreographic training in sport, methodical recommendations. Kyiv: KGIFK [in Russian].
3. Golovko, A. (2011). Choreography in modern sports. Theory and practice of physical culture, 6, 62–64 [in Russian].
4. Maksimova, M. (1979). Artistic swimming. Moscow: GTSOLIFK [in Russian].
5. Moiseev, N.P. & Zolotova, E.A. (2006). Features of choreographic training in synchronized swimming at the initial stage of education. Pedagogical-psychological and medico-biological problems of physical culture and sports,

- 1 Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/v/osobennosti-horeograficheskoy-podgotovki-v-sinhronnom-plavanii-na-nachalnom-etape-obucheniya> [in Russian].
6. Mostovaja, T. (2017). Choreography in sports as a means of plastic expression. Scientific notes of Oryol State University, 1, 191–193 [in Russian].
7. Novikova, E. (1981). Analysis of synchronized swimming techniques. Moscow: GTSOLIFK [in Russian].
8. Ozerova, O. (2006). Method of raising the level of tactical training of skilled swimmers. Kyiv [in Ukrainian].
9. Onoprienko, B. (1960). Figure swimming. Moscow: Physical Education and Sport [in Russian].
10. Parfenov, V. & Kononenko, Ju. (1979). Synchronized swimming. Kyiv: Health [in Russian].
11. Platonov, V. (2004). The system of training athletes in the Olympic sport. General theory and its practical applications. Kyiv: Olympic literature [in Russian].
12. Plehanova, M. (2006). Features of performance in technical and aesthetic sports. Moscow [in Russian].
13. Saraf, M. & Stoljarov, V. (1986). Introduction to the aesthetics of sport. Moscow: FiS [in Russian].
14. Shipilina, I. (2004). Choreography in sport. Rostov-on-Don: Phoenix [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 11.01.2019 р.

УДК 792.8

<https://doi.org/10.32461/181586>

Хоцяновська Людмила Францівна,
доцент кафедри народної
та класичної хореографії
Київського національного університету
культури і мистецтв

КУРТ ЙОСС – ТЕОРЕТИК, ПРАКТИК, ПЕДАГОГ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

Головна мета дослідження розкриваються аспекти діяльності видатного хореографа ХХ століття Курта Йосса, його новації та здобутки, що мали вагомий вплив на розвиток сучасного хореографічного мистецтва. **Методологія** дослідження. У ході дослідження були використані наступні методи: порівняння, узагальнення, систематизація та інтерпретація фактів. **Науковою новизною** для українського мистецтвознавства є дослідження впливу різнобічної діяльності Курта Йосса на становлення та розвиток європейського сучасного танцю, що досі не ставало об'єктом окремого дослідження. У статті аналізуються здобутки К. Йосса у розробці теоретичних засад та методики викладання модерн-танцю які дали змогу не тільки покращити якість професійної освіти у сфері сучасної хореографії, а ще й значно розширити лексичний потенціал модерн-танцю. Розглянуто внесок митця у розвиток теоретичних питань мистецтва, а саме з'ясування категорій «абсолютний танець», «театральний танець» і «танцювальний театр». Окреслено новаторство Йосса як балетмейстера у розширенні балетної тематики та художніх засобів сучасного танцю на прикладі балету «Зелений стіл», проаналізовано його ідейно-тематичну основу і творчий задум. Зазначено важливість розробки Куртом Йоссом системи «Еукінетика», та його співавторство у створенні «Кінетографії». **Висновки.** У статті доведено, що різнобічна діяльність Курта Йосса охопила різні сфери сучасної хореографії, справивши значний вплив на розвиток танцювального мистецтва багатьох країн Європи та Світу. Конкретизовані напрями діяльності К. Йосса, за якими було здійснено значні новації та здобутки: а саме практичний, що реалізувався у заснуванні шкіл та викладацькій діяльності, вдосконалення техніки сучасного танцю, започаткування нового сценічного жанру «танцтеатр», розширення тематики балетного репертуару, значний постановчий доробок; методичний, що втілювався в удосконаленні системи викладання модерн-танцю; новацією методологічного напрямку стало запропонування методу творення хореографічної лексики засобом синтезу модерного та класичного танцю і не балетної пантоміми; теоретичний напрям надав обґрунтування та введення у науковий обіг терміну «танцтеатр», розробка системи «Еукінетика», співавторство у створенні «Кінетографії».

Ключові слова: сучасна хореографія, система викладання танцю модерн, театральний танець, танцтеатр.

Хоцяновская Людмила Францевна, доцент кафедры народной и классической хореографии Киевского национального университета культуры и искусств

Курт Йосси - теоретик, практик, педагог и его влияние на развитие современного хореографического искусства

Главная цель исследования аспекты деятельности выдающегося хореографа ХХ века Курта Йосса, его новации и достижения, имевшие значительное влияние на развитие современного хореографического искусства. **Методология** исследования. В ходе исследования были использованы следующие методы: